

ศึกษาบทบาทการจัดการด้านการศึกษาของ พระเทพปัญญาสุธี
(พร้อม โกวิท)

A STUDY OF THE ROLES IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
OF PHRATHEPPANYASUTEE (PROM KOVIDHO)

รงค์ บุญสวยขวัญ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

สินไชย ไชยฤกษ์

สำเร็จ แก้วเรืองฤทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง “ศึกษาบทบาทการจัดการด้านการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท)” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาการจัดการด้านการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) 2. เพื่อศึกษา บทบาท แนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาตลอดถึงหลักการบริหารด้านการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) และ 3. เพื่อศึกษาผลจากการจัดการด้านการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มผู้ร่วมงาน และ กลุ่มศิษยานุศิษย์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเป็นมาของการจัดการด้านการศึกษาของ พระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) พบว่า ท่านได้จัดการด้านการศึกษาให้แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ทั้งสายสามัญและสายปริยัติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้พระภิกษุได้ศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนาและวิชาสามัญควบคู่ กันไป 2) เพื่อส่งเสริมการศึกษาและปฏิบัติธรรม 3) เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงคณะสงฆ์ชาวภาคใต้ในอดีต 4) เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา 5) เพื่อบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ และ

ร่วมมือกับหน่วยงานกุศลต่างๆ นอกจากนี้ท่านยังมีบทบาทสำคัญในการจัดการด้านการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี และ แผนกสามัญศึกษาควักกันไป ผลจากการจัดการ ด้านการศึกษาเกิดประโยชน์แก่บุคคล สังคมและพระพุทธศาสนาตลอดมา

2. พระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) มีบทบาทในการจัดการศึกษา คือเป็นผู้จัดการ ใน ฐานะพระสงฆ์ ในฐานะครู และในฐานะผู้บริหาร โดยใช้แนวคิดใช้แนวคิดแบบโยนิโส มนสิการ และใช้หลักการบริหารการศึกษา 3 ด้าน คือ 1) การบริหารตน ด้วยการนำหลัก สัมป วิสธรรม มาฝึก กาย วาจา จิต และปัญญา 2) การบริหารคน นำพุทธวิธีบริหารตามหลักพหุสูต หลักกุฎติธรรม พัฒนาคนในองค์กรและใช้หลักเหฏฐิมทิส บำรุงผู้ใต้บังคับบัญชา พรหมวิหาร ธรรม และสังคหวัตถุเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้หมัดใจคน และ 3) การบริหารงานใช้หลัก อิทธิ บาทธรรม มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้อย่างลงตัว

3. ผลจากการจัดการด้านการศึกษา ส่งผลให้เกิดผลประโยชน์ต่อสังคม 3 กลุ่มด้วยกัน คือ 1) ผลที่เกิดต่อบุคคล ได้ผลิตบุคลากรให้กับประเทศชาติ ผลิตศาสนบุคคลและพัฒนา บุคลากรให้กับคณะสงฆ์แก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางศาสนา 2) ผลที่เกิดต่อสังคมคือให้ สังคมมีคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมความสงบสุขของคนในสังคม การให้โอกาสทางการ ศึกษาแก่เยาวชนและประชาชน ทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน และ 3) ผลที่เกิด ต่อศาสนา คือผลต่อศาสนธรรม การจัดการด้านการศึกษาของท่านทั้งแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา เป็นการสร้างศาสนทายาท เพื่อดำรงพระพุทธศาสนาและเผยแผ่ พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

ABSTRACT

The research title on "A study of the role in educational administration of role Phratheppanyasutee (Prom Kovidho)," The objectives were as follows 1. to study the of educational management of Phratheppanyasutee (Prom Kovidho) 2. To study the role in educational management, concepts and methods for educational management throughout educational administration of Phratheppanyasutee (Prom Kovidho) this is the fualitative research, to study from

doncuments, and indept interview from Concerned scholars which composed of promotion group, colleague group and pupil group.

The findings were as follows

1. The history on educational management of Phratheppanyasutee (Prom Kovidho), found that he has provided on educational management both to Monk-novice and lay people, both secular school and vocational school with the objectives as follows. 1) For providing Buddhist studies and secular studies to monk and novice. 2) For promotion on educational and Dhamma practice. 3) For Memorial to southern Sangha in the past. 4) For dissemination of Buddhism. 5) For public welfare and co-operation with others merit making group, further more he has a vital role in Buddhist educational management in terms of Dhamma study, Pali study, and secular study each others, as a result, common people, society and Buddhism could be gotten the benefit.

2. The role in educational management of Phratheppanyasutee (Prom Kovidho) found that he played teacher as a Buddhist Monk. and administrator by applying the concept of Yonisomanasikara, and educational administration in three aspects i.e. 1) Self administration, he performed on Sappurisadhamma to control body, speech, spiritual and wisdom 2) people administration, he performed on Buddhist ways i.e. Pahu Suta, Vudhidhamma for development of officers in organization and Hetthimdisa for giving powerful mind to ruled, Brahnaviharadhamma and Sangaha Vattu for binding people's mind. 3) Job administration, he performed Iddhipāda for applying in daily life as well.

3. The result in educational management had effected to people in three group i.e. 1) Common people group, there are national personnel production, there are religious people to Sangha, developed personnel for Sangha, to solve the lack of religious personel. 2) Social group to be trained people in society along with virtue and ethics conduct, to promote happiness to

people in society, giving an opportunity to the youth and common people both temple and community's relations. and 3) Religious group; especially in religious teachings, the educational management in terms of Dhamma study, Pali study and secular study. these are the appearance of religious generation for sustainability and dissemination of Buddhism in the bright ways.

บทนำ

การจัดการศึกษาของไทย ได้ริเริ่มจัดขึ้นอย่างเป็นระบบหรือรูปแบบจริงๆ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ (สมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ) จัดตั้งโรงเรียนขึ้นในวัดและใช้ศาลาวัดเป็นสถานที่เรียน และให้พระสงฆ์เป็นครูสอนโดยเริ่มที่ “โรงเรียนวัดมหรณพาราม” เป็นแห่งแรก (พลาตีสัย สิทธิธัญกิจ, 2549) นับแต่ พ.ศ. 2427 เป็นต้นมา จึงมีโรงเรียนถูกก่อตั้งขึ้นตามวัดเป็นจำนวนมากทั้งในกรุงเทพฯ และตามหัวเมืองต่างๆ นอกจากนี้ ยังได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งองค์กรสำหรับบริหารจัดการศึกษาของชาติ คือ กระทรวงธรรมการ เมื่อวันที่ 1 เมษายน รัตนโกสินทร์ศก 111 ตรงกับ พ.ศ. 2435 โดยมีที่ทำการของกระทรวงตั้งอยู่ที่ตึกริมประตูพิมานไชยศรีและต่อมาได้ย้ายที่ทำการถึง 4 ครั้ง ครั้งสุดท้าย ได้ย้ายมาอยู่ที่วังจันทร์เกษม เมื่อ พ.ศ. 2483 จนถึงปัจจุบัน ทรงพระราชทานตราประจำกระทรวงเป็นรูป “เสมาธรรมจักร” และได้ติดตราดังกล่าว ที่หน้ามุขของอาคารเป็นรูปปั้น มีลายเกาประดับข้างล่างอย่างสวยงาม ทั้งยังมีตราประจำตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงธรรมการเป็นรูปเสมาธรรมจักร มีอักษร พุ. ส. นิ. ม. ที่ด้านบนของเสมาอีกด้วย (นิภา แยมวจิ, 2549) จัดการศึกษาในพระราชวังและพุทธสถาน (วัด) ในวังจัดการศึกษาเพื่อบุตรหลานข้าราชการและเจ้านาย ในขณะที่วัดจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป “วัดในอดีตจึงเป็นศูนย์กลางการศึกษา ที่ชาวบ้านฝากลูกหลานเป็นศิษย์วัดหรือบวชเณรคอยปรนนิบัติรับใช้และศึกษาหาความรู้จากพระภิกษุไปด้วย และ เมื่ออายุ 20 ปี ก็มักจะบวชเรียนเป็นการทดแทนบุญคุณผู้ให้กำเนิด และถือว่าผ่านการอบรมจิตใจมาดีแล้ว พร้อมทั้งจะเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีได้ โดยมีวัดเป็นมาตรฐานจรรยา ความประพฤติที่ดีงาม” (วุฒิชัย มูลศิลป์, 2542) ของคนในสังคม

ในสมัยก่อนสถาบันพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาแก่คนไทย การศึกษาของเราเริ่มต้นจากที่วัด พระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำทางจิตใจเป็นศูนย์รวมความร่วมมือของประชาชนในสังคม (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2541) ในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ แทบทุกด้าน เป็นสถานสงเคราะห์แก่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียนตลอดจนถึงผู้ที่ยากไร้ได้มาอาศัยเลี้ยงชีพอีกด้วย (กรมการศาสนา, 2539) เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้แทบทุกสาขาวิชาตั้งแต่ขั้นต่ำจนถึงขั้นสูง (พระธรรมวรานายก (โอภาส นิรุติเมธี), 2546) โดยมีพระสงฆ์ในวัดเป็นผู้ให้การศึกษา สอนวิชามีความรู้ให้ทุกด้านไม่เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ทำให้คนไทยกับพระพุทธศาสนา มีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างแนบแน่นพระพุทธศาสนาจึงกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย [กรมการศาสนา, 2543] รูปแบบการจัดการศึกษาของพระสงฆ์มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี (รังสรรค์ บุษยะมา, 2550) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบชัดเจนในพระพุทธศาสนา จัดวางหลักไว้เรียกว่า ไตรสิกขา การฝึกอบรมตามแบบแผนแท้ของไตรสิกขา (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546) แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้คือ ชั้นที่ 1 ชั้นอธิศีลสิกขา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับการฝึกอบรมด้านความประพฤติอย่างสูง ชั้นที่ 2 ชั้นอธิจิตสิกขา (สมาธิ) (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2539) สิกขา คือ จิตอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับการฝึกอบรมจิตให้เกิดสมาธิอย่างยิ่ง ชั้นที่ 3 ชั้นอธิปัญญาสิกขา สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับการฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างยิ่ง ไตรสิกขาเป็นหลักคำสอนที่สำคัญ ให้ผู้ได้รับการฝึกได้ปฏิบัติตาม ให้ถึงพร้อมตามหลัก โอวาทปาติโมกข์มี 3 อย่าง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คือ “การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว” นี่คือการสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย” ทั้ง 3 ประการนี้เป็นการให้ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา สามารถสงเคราะห์เข้ากับ องค์อริยมรรค (พระราชาธรมุณี (ประยุต ปยุตฺโต), 2526)

ต่อมาเมื่อรัฐบาลได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการศึกษาของประชาชนเป็นครั้งแรกใน ปี พ.ศ. 2414 ได้มีการตั้งโรงเรียนแห่งแรกของประเทศไทยในพระบรมมหาราชวังและออกประกาศให้วัดเปิดการสอนแก่เด็ก ๆ ในท้องที่ของตนแผน การศึกษาสมัยใหม่จึงได้พัฒนาขึ้นมา จากพื้นฐานของระบบการศึกษาดังกล่าวนี้ การมีพระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถในการ สอนกับการมีสถานที่ภายในวัดเพียงพอแก่การจัดชั้นเรียน นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยทำให้

สามารถจัดตั้งโรงเรียนขึ้นทั่วประเทศได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ยังขาดทุนรอนสำหรับจัดหาอาคารใหม่ๆ ในระยะหลัง ๆ นี้พระภิกษุสงฆ์ได้เริ่มลดบทบาทในการทำหน้าที่สอนในโรงเรียนลงเนื่องจากรัฐบาลสามารถช่วยตนเองได้มากขึ้น บทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมจึงไม่ปรากฏเด่นชัด สถานภาพของพระสงฆ์ก็พลอยถูกเพ่งเล็งไปในหลายรูปแบบ ซึ่งล้วนแต่ไม่เป็นผลดีต่อพระสงฆ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)) การรับเอาความรู้และแนวความคิดแบบตะวันตกมาปรับใช้อย่างไม่มีการควบคุมหรือ ดูแลอย่างรอบคอบ ส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่อเด็กที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนมากขึ้นทั้งในด้านจิตวิทยาและด้านพฤติกรรม การแสดงออกที่ก้าวร้าว และขาดความยับยั้งชั่งใจ ซึ่งเป็นปัญหาใหม่ในสังคมมากขึ้นเป็นลำดับ ลักษณะของการจัดการทางสังคมของบุคคลที่มีพื้นฐานจากคตินิยม ความเชื่อ และประเพณี ถูกท้าทายและถูกจัดวางทางความคิดของบุคคลบางวัยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่นตอนต้น เป็นวัยที่มีการเรียนรู้บทบาทและกฎเกณฑ์ของสังคม และ การสร้างสัมพันธ์กับสังคม เมื่อสังคมมีปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจากคนขาด จริยธรรม เกิดขึ้นจึงต้องย้อนกลับมาดูบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของไทยว่าปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาททางสังคมมากน้อยเพียงใด

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย เห็นความสำคัญว่าปัจจุบัน บทบาทของการเป็นผู้นำทางด้านการศึกษา และทางด้านจิตวิญญาณของพระสงฆ์ได้ถูกลดบทบาทลงไปตามโลกปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามพระสงฆ์ก็พยายามที่จะรักษาบทบาทนี้ไว้เท่าที่ความสามารถ และโอกาสอันจะพึงมี ทั้งนี้เพื่อความเจริญมั่นคงของพระศาสนา ประเทศชาติ และ เพื่อความสงบสุขของประชาชน พระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ท่านเป็นพระเถระอีกรูปหนึ่งที่อุทิศตนเพื่อพระศาสนา มีบทบาทด้านการจัดการศึกษาในฐานะที่เป็นตัวแทนของสถาบันพระศาสนา ที่สมควรได้รับการยกย่องเป็นอย่างยิ่ง ท่านเป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วย ศีลาจารวัตรถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ดำรงตนให้เกิดประโยชน์แก่กิจการงานของพระศาสนา และสังคมมากมาย ดังเห็นได้จากตำแหน่งที่ได้รับจากผลการปฏิบัติงานของท่าน กล่าวคือ ครูใหญ่โรงเรียนผู้ใหญ่ (ภิกษุ-สามเณร) เจ้าสำนักเรียนคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช คณะกรรมการอำนวยการงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ประชานกลุ่มโรงเรียน ปรีดีธรรมแพนภักดีศึกษาในภาคใต้ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ภาคทักษิณ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสอนภาษาบาลีวัดแจ้ง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสอนนักธรรม

บาลีวัดแจ้ง เจ้าของผู้จัดการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประธานศูนย์วัฒนธรรมเคลื่อนที่ภาคใต้และเจ้าอาวาสวัดแจ้ง พระอารามหลวง ผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลและเป็นแบบอย่างสำหรับอนุชนคนรุ่นหลัง ที่จะนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการสร้างความสัมพันธ์เพื่อการประสานงานของคณะสงฆ์ที่เป็นแกนนำ พัฒนาการศึกษาในชุมชน และเป็นแนวทางแบบอย่างแก่พระภิกษุสงฆ์และประชาชนทั่วไปได้นำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาด้านการจัดการศึกษาของพระเทพปัญญสุธี (พร้อม โกวีโท)
2. เพื่อศึกษา บทบาท แนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาตลอดถึงหลักการบริหารด้านการศึกษา ของพระเทพปัญญสุธี (พร้อม โกวีโท)
3. เพื่อศึกษาผลจากการจัดการด้านการศึกษาของพระเทพปัญญสุธี (พร้อม โกวีโท)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทการจัดการด้านการศึกษาของพระเทพปัญญสุธี (พร้อม โกวีโท) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการศึกษาจากเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นสำรวจศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

โดยการสำรวจและศึกษาเอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย จากแหล่งเอกสารต่างๆ เพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการวิจัยและใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้า โดยวางกรอบไว้ ดังต่อไปนี้

- 1) แหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ คำสัมภาษณ์ของพระเทพปัญญสุธี (พร้อม โกวีโท) แหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ตำราทางวิชาการงานวิจัยเอกสาร หนังสือต่างๆ ที่นักวิชาการรวบรวม เรียบเรียง และประพันธ์ขึ้นมา
- 2) แหล่งข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. ขั้นตอนการทำเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ครั้งนี้ เป็นผู้ที่มีความสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ ได้คือ

- 1) กลุ่มผู้สนับสนุน จำนวน 10 รูป/คน
- 2) กลุ่มผู้ร่วมงาน จำนวน 10 รูป/คน
- 3) กลุ่มศิษยานุศิษย์ จำนวน 10 รูป/คน

3. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ คำสัมภาษณ์ของ พระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) แหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ตำราทางวิชาการงานวิจัยเอกสาร หนังสือต่างๆ ที่นักวิชาการรวบรวม เรียบเรียง และประพันธ์ขึ้นมา

- 2) เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ตามข้อที่ 2.1-2.3

ผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของการจัดการด้านการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) สรุปได้ดังนี้

พระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ได้จัดการศึกษาตามบทบาทและภาระหน้าที่ของ คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับคณะสงฆ์ภาคใต้ให้การสนับสนุน บทบาทในการพัฒนา ได้วางแผนจัดการศึกษาในด้านสถานที่ ทุน บุคลากร ผู้เรียน อุปกรณ์ในการทำงานที่อยู่อาศัย และหลักสูตร ให้มีความพร้อมสอดคล้องเกื้อกูลต่อกันโดยจัดให้ จัดสำหรับตัวบุคคล จัดสำหรับสังคม จัดสำหรับพระศาสนา แบ่งเป็น 3 แผนก แบ่งสายงานออกเป็น 9 สายงาน การเรียนรู้แผนกนักธรรม จัดการเรียนตามหลักสูตรสนามหลวง การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตามหลักสูตรแบ่งเป็น 3 ชั้นคือ นักธรรมชั้นตรีชั้นโทและชั้นเอก และธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก การเรียนรู้นวกะ (พระภิกษุบวชใหม่) อบรมพระราชกัญญาบวชในพรรษา ตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรีบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี และส่งเสริมให้เข้าเรียนต่อในแผนกพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แผนก

บาลี จัดการเรียนตามหลักสูตรสนามหลวง การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามหลักสูตร แบ่งเป็น 8 ชั้นคือ บาลีประโยค 1-2 และเปรียญธรรม 3-9 แผนกสามัญ จัดตามหลักสูตร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2514 (สำหรับ พระภิกษุสามเณร) ศึกษาผู้ใหญ่ เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 1-3 วิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรพุทธศาสนานานาชาติ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดพระมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร ชั้นต้น – กลาง – ปลาย – และชั้นสูง การเรียนรู้อบรมพิเศษ ศูนย์วัฒนธรรมเคลื่อนที่ภาคใต้ ได้นำวิทยากรออกปฏิบัติการฝึกอบรมวัฒนธรรมไทย (แผนก มารยาทและพิธีกรรม) และฝึกอบรมศิลปอาชีพ แก่กลุ่มคนระดับ ระดับครู – อาจารย์ ตาม สถานศึกษาต่าง ๆ ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อบ้าน แม่บ้าน นักเรียนและเยาวชน ทั่วไป

2. บทบาท แนวคิด วิธีการจัดการศึกษา และหลักการบริหารการศึกษา

1) บทบาท พระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ได้แสดงบทบาทในฐานะ พระสงฆ์ เป็นบทบาทตามอุดมคติ ในหน้าที่จัดการด้านการศึกษาของสงฆ์และปฏิบัติตามความ คาดหวังของประชาชน คือ ปฏิบัติดีด้วยกาย วาจา ใจ ปฏิบัติตรงตามหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมให้แจ่มแจ้งตามความเป็นจริงละเอียดได้จากความทุกข์ ปฏิบัติ สมควรเป็นสมาธิปฏิบัติไม่ตั้งเกินไป และไม่ย่อหย่อนเกินไป บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ เป็นบทบาทที่แสดงออกจากความรู้ความสามารถ เป็นพระดี ฝึกฝน ขวนขวายหาความรู้ทั้งทาง โลกและทางธรรม พระเก่ง คิดเก่ง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ พระสอนคนได้ ถ่ายทอดวิชา ความรู้ได้ พระผสมผสาน เป็นผู้รอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม บทบาทที่แสดงออกจริง โดยการ แก้ไขปัญหาเหตุการณ์เฉพาะหน้าและแก้ปัญหาแก่ประชาชนได้ทันทั่วทั้ง คือเป็นที่พึ่งทางใจ(ที่ พึ่งอันบรร) เป็นพระสอนธรรม เป็นพระผู้นำปฏิบัติ พัฒนา เป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือสังคม บทบาทในฐานะผู้บริหารจัดการด้านการศึกษาได้วางนโยบายแก่ผู้ที่เข้าศึกษาตามแผนกแผนก นักธรรม แผนกบาลี แผนกสามัญศึกษา แผนกพระพุทธศาสนานานาชาติ ส่วนการแสดง บทบาทในฐานะครู ได้แสดงความเป็นครูด้วยความเป็นกัลยาณมิตรตั้งจิตประสิทธิ์ประสาทน์ ความรู้การดำเนินศีลาครุททั้งสี่ประการ มีหลักตรวจสอบ ปฏิบัติทำหน้าที่ของครูที่ดีต่อศิษย์ มี ลักษณะการสอนอันเป็นอัตลักษณ์ และได้จัดโครงการในการส่งเสริมการทำงานอย่างชัดเจน

2) **แนวคิด** ประยุกต์ใช้แนวคิดแบบโยนิโสมนสิการ คิดแบบอุบายมนสิการ คือ คิดอย่างมีวิธีเข้าถึงความจริงคิดแบบ ศักดิ์สิทธิ์ การณมนสิการ คือคิดหาต้นเหตุที่ต่อเนื่อง มาแนวคิดที่ว่าความจนแก้ได้ ความโง่แก้ได้ แต่ทั้งโง่และไม่มีความคิดอ่านนั้นแก้ไม่ได้ ปณมนสิการเป็นการคิดที่ถูกทางเป็นขั้นตอนลำดับ คิดแบบอุปาทกมนสิการ คือคิดอย่างมีเป้าหมาย คิดทำให้เกิดผล

3) **วิธีการจัดการศึกษา** นำหลักไตรสิกขาอันเป็นหลักการศึกษาในการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง ตามลำดับขั้น คือขั้นปริยัติ ขั้นปฏิบัติ และขั้นปฏิเวธ การศึกษาด้านคันถธุระ จัดให้การศึกษาพระธรรมวินัยอันเป็นหลักธรรมคำสอนจัดให้มีการศึกษา 3 แผนก คือ แผนกนักธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา และการศึกษาด้านวิปัสสนาธุระ เป็นการศึกษาพระกัมมัฏฐาน ควบคู่กันไปจนสำเร็จผลเรียกว่าขั้นปฏิเวธ การจัดพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรม เพื่อผลิตพระภิกษุสามเณรให้เป็นผู้รู้ธรรมพระปริยัติธรรม หลักสูตรพระนวกะ (พระภิกษুবวชใหม่) อบรมพระราชภิกษুবวชในพรรษา ตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี การฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน ตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรีและส่งเสริมให้เข้าเรียนต่อในแผนกพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา แผนกบาลี เพื่ออำนวยการซึ่งพระพุทธศาสนาและความเจริญรุ่งเรืองของพระสัทธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จัดเพื่อสนองความต้องการที่จะศึกษาวิชาการทางโลกของพระภิกษุสามเณร โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสในการศึกษา ระดับอุดมศึกษาเพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้สูงขึ้นไปถึงขั้นปริญญา โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่ออบรมกุลศัลยกรรม และวัฒนธรรมแก่เยาวชนศูนย์วัฒนธรรมเคลื่อนที่ภาคใต้ เป็นการ จัดเพื่อส่งเสริมธรรมและวิชาชีพแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

4) **หลักการบริหารการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท)** ได้บริหารตน นำหลักสัปปุริสธรรมมาฝึกให้ได้มาซึ่ง กาย วาจา จิต และปัญญา อันเป็นธรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามหลักของมนุษย์ บริหารคน นำเอาหลักพุทธและหลักคุณธรรม อันเป็นพุทธวิธีบริหาร มาพัฒนาคนในองค์กร เหมภูมิทิศ บำรุงบ่าว คือผู้ได้บังคับบัญชา พรหมวิหารธรรม และสังคหวัตถุเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ผูกมัดใจคนและบริหารงาน การบริหารงานให้สำเร็จได้นั้น ต้องยึดมั่นในหลักอิทธิบาทธรรม

3. ผลจากการจัดการด้านการบริหารของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท)

ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จมีหลายประการ เช่น คุณลักษณะ ในฐานะผู้บรรยายเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความน่าเชื่อถือ บุคลิกลักษณะน่าเลื่อมใส สถานภาพและบทบาท เป็นกันเอง การสื่อสารที่ง่าย การสร้างบรรยากาศ การทุ่มเทในการเผยแผ่ เนื้อหาหลักธรรม การใช้สื่อ ผู้ฟัง และปัจจัยด้านทางสังคม คือได้แบบอย่างของครูอาจารย์ที่ดี เป็นผู้มีความตั้งใจทำงานด้านการเผยแผ่ เป็นผู้มีความเกียรตินิยม สังคมยอมรับ ปัจจัยดังที่ได้กล่าวมานั้น จึงทำให้เกิดเป็นผลของการปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา เกิดเป็นคุณค่าแก่บุคคล และ สังคมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) **ผลที่เกิดต่อบุคคล** การเกิดแก่บุคคลกรที่ดีของชาติการสร้างคนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมจรรยา และช่วยผลิตศาสนบุคคลให้เกิดแก่พระพุทธศาสนา รวมถึงได้พัฒนาบุคลากรให้ คณะสงฆ์ ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคคลกรด้านการศึกษา ด้านการปกครองได้ส่วนหนึ่ง หลักธรรมที่นำมาสอนและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทำให้เกิดผลแก่บุคคลทั้งในด้านความรู้ ด้านความเชื่อ ด้านทัศนคติ และด้านพฤติกรรม

2) **ผลที่เกิดต่อสังคม** การจัดการด้านการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ได้ส่งผลด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ได้ศึกษาและทำความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องต่าง ๆ มีความกตัญญูกตเวที เป็นต้น และน้อมนำเอาหลักธรรมไปปฏิบัติ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปในทางที่ดี ทำให้เข้าใจระเบียบข้อบังคับของชาวพุทธในเรื่องการทำความเคารพ การกราบและการไหว้ที่ถูกต้อง การเข้าค่ายจริยธรรม ส่งผลให้เยาวชนได้ศึกษาหลักธรรมเว้นจากการเที่ยวเตร่ ลดความประพฤติดื้อรั้น และห่างไกลจากสิ่งเสพติด การสอนศีลธรรมในโรงเรียนและประชาชนส่งผลให้นักเรียนตามสถาบันการศึกษาต่างๆ และประชาชนเข้าใจในหลักธรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น ด้านความสงบสุขของคนในสังคม

ด้านการให้โอกาสทางการศึกษา การจัดการด้านการศึกษาส่งผลให้ประชาชนผู้ไม่มีโอกาสทางการศึกษาได้บวชเข้ามาศึกษาหลักธรรม ตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม ยกระดับความรู้ และ ยกสถานะภาพทางสังคมได้ เนื่องจากเป็นระบบการศึกษาที่ใช้ทุนน้อย ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนการจัดการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ได้ส่งผลให้

วัดและชุมชนมีความใกล้ชิดและมีความเข้าใจในบทบาทของแต่ละฝ่ายมากขึ้นโดยผ่านทางบุคลากรที่เข้ามาบวช เพราะระบบการศึกษาประเภทนี้ เป็นการศึกษาที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเนื่องจากการจัดการศึกษาที่จัดเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

3. ผลที่เกิดต่อศาสนา การจัดการด้านการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ส่งผลให้เกิดแก่พระศาสนาคือพระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาหลักธรรมจากหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา ในส่วนของประชาชนได้ศึกษาหลักธรรมจากหลักสูตรพุทธศาสนาวินยาศาสตร์ ครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน ศูนย์วัฒนธรรมเคลื่อนที่ภาคใต้ และโครงการธรรมะสู่ประชาชน ที่พระภิกษุสามเณรออกแสดงธรรมในพรรษาเป็นประจำทุกปี ทำให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมและน้อมนำไปปฏิบัติ สร้างความมั่นคงในหลักธรรมให้เกิดขึ้น และสามารถพัฒนาระดับจิตใจของตนให้สูงขึ้นทำให้เกิดความสุขในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย เรื่อง การจัดการด้านการจัดการศึกษา ของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ควรมีการเก็บประวัติและผลงานทั้งหมดของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์และคุณค่าอย่างมาก และจัดพิมพ์เผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
2. หน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน ควรเสนอเป็นบุคคลตัวอย่างที่สมควรยกย่องเชิดชูให้เป็นเกียรติต่อวงศ์ตระกูลและจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ควรนำหลักและวิธีการการบริหารจัดการการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) เผยแพร่ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าวสู่สาธารณชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทด้านการจัดการศึกษาของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีเรื่องที่น่าสนใจและควรแก่การศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาภาวะผู้นำ ของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท) ที่มีต่อการจัดการด้านการศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระภิกษุสามเณร ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจาก สำนักเรียนการศึกษาทั้งสามแผนก วัดแจ้งวรวิหาร ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ที่มีผลต่อศาสนาและสังคม
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการจัดการด้าน การศึกษาพระปริยัติธรรม ของพระเทพปัญญาสุธี (พร้อม โกวิท)
4. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทตามภารกิจ 6 ด้าน ของพระเทพปัญญา สุธี (พร้อม โกวิท) มีผลต่อศาสนาและสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2539). *หลักการ บริหาร และการ จัดการวัดใน ยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ พี กราฟิคดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- กรมการศาสนา. (2554). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของ คณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- นิภา แยมวจิ. (2549). *กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2539). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ ครั้งที่ 10*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2541). *การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2546). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี). (2546). *การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ใน ธรรมปริทัศน์ 46*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) . (ม.ป.ป.). *บันทึกประกอบคำบรรยาย ในโครงการอบรม บัณฑิตอาสาสมัครสายพระบาท*. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2555 จาก วัดญาณเวศกวัน: http://www.watnyanaves.net/th/book_detail/423

- พระราชวรมณี (ประยูต ปยุตโต). (2526). *พุทธธรรม กฎธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต ฉบับ
เดิม แก้ไขปรับปรุง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ. (2549). *รัชกาลที่ 5 กับการปฏิรูปเมืองสยาม*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์กุ่มมอญ.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- รังสรรค์ บุษยะมา. (2550). *การจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ธนบุรี.
- วุฒิชัย มุลศิลป์. (2542). *เมื่อเริ่มปฏิรูปการศึกษาสมัยรัชการที่ 5 - รัชกาลที่ 7*.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท เวิลด์มีเดีย จำกัด.